

ACC. N:R M. 9744: 1 - 36.

Landskap: Småland

Upptecknat av: Gottfrid Wagnér

Härad: Östra

Adress: Aboda

Socken: Olka

Berättat av: olika personer, se inne i uppt.

Uppteckningsår: 1945

Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Hemmets prydnade

s. 1-36.

L.u.F. 49

Landskap:

Småland

Upptecknat av:

Gottfrid Wagnér

Härad:

Estra

Adress:

Heseda

Socken:

Heseda

Berättat av:

Upptecknaren

Uppteckningsår:

1945

Född år

1884

i

Heseda

Hemmets pydande.

L.u. F. 49.

Lövning. Löv placerades i den stora öppna spisen i stugan. Det var redan sommarvarmt. Senare då kylades spisen. Sedan ställdes lövskor in i den. I stället för löv användes oftast en enbuske. Man valde en fin, mild buske. Busken sköts upp i spisen, på att den dölles av murbandet. Busken jämnades till, tills den

blev rund och jämn. Om
det var någon öppning,
sattes lösa grenar, för
så att den blev tät.

Embrusken användes gärna
i stället för bår därför
att den var mera väraktlig
och knappast behöfde bytas
ut under sommaren.

På den stora spisel-
hallen, som var vitputad,
lades gröna gröna blad samt
blommor: blåa blommor,
pionblad och andra.

Galvet ströddes ibland
med finhackat enris.

Detta gjordes för att sky-
la över de nakna galven

och på lite färg och förhöj-
skenad.

På den 1900-talets början
förde det näppeligen till
i frakten ha förekommit,
och någon skett golv.

De fräppande skurarna
av golv, de var till den
hatten olika, beroende på
allika omständigheter. Till de
gera var alltid förstäd-
ning.

I öfrigt användes knapp
past några mattor. Senare
användes gammelmattor och
hasmattor.

Väggpapper

Medan förekommer icke.

När tapeten börjad användas
är okänt. Tydlig därför, att
på avtågen, att någon hänge-
dom, det som icke kan
erhållas.

I hemmet fanns
endast en tavla. Det
var en oljemålningstavla
med lekande hatter.

Bords- och skåpprydnad.

Dukar på bordet före-
kom även i vardagslag
under vissa tiden av året.
Det var vit duk av dräll samt
servetter såväl vita som
röda.

Över fönstret på byråerna
vita virkade dukar.
Över klackarna - ett amerikanskt
spåsar, vilken var fastsat
på väggen över ena byrån.
Hängde den långa vita slöjan,
vars ändar häll ner
över byråns båda ändar.
Slöjan var av samma
mönster som byrådukarna.
Dessa dukar samt slöjan
tvättades och stänktes
till högtiderna. Gräna
användes härvid även blå
elso, för att få dem
vackrare.

Bordet pryddes icke
på något särskilt sätt

vid jul eller andra högtider. Man vid julen fann det på bordet rikligt med mat, och denna skulle stå framme över julnatten.

Spisar.

I samtliga rum var det öppna spisar, munad av skor och ler.

Uppvärmningen av rummen blev dålig. I det stora rummet i stugan i nedre våningen var spisen mycket stor med breda skorridor och ett valv över i valvets övre del

fanns en hylla runt hela
spisen.
Ställen, som även var
mörad, var ofor. Öpp-
ningen upp mot skorstä-
nen var vid. Ett spjäll
fanns, som kunde fällas
ner. Det var hölgen
icke anbringat så, att
det bleo stätt vid kante-
na, när spjället fälldes.
I spjället var fästad
en bred ståltråd, i
vars nedre ända var en
ygla. När spjället drogs
öpp, hängdes yglan om
en i mursidan fästad
port järndubb. När

ACC. N.R. M. 9744:8.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

spjället var säkert hängde
skallriden lott ner utmed
muren. Den stora spis-
muren blev föga varm
och spisen kunde alltså
uppvärma rummet. Då låg
brasan flammade på
händer, skälde värmen
ut. Det var under vinter-
tiden vanligt, att familjen
satt framför brasan
och på nära håll
som möjligt, och brasan
hålls gående vid mat-
bena dagen samt till
läggdags på kvällen.
När det var mycket
kallt ute, så förekom det

att vatten och mjölk
lägs till is i rummet i
kammret.

I de övriga sät-
rummen i byggnaden
vara spisarna mindre,
alla av sten och lera,
och samtliga odugliga
för rummens uppvärm-
ning.

I köket var en
stor öppen spis samt
en stor mörad bak-
ugn. Under den kallare
årstiden kunde man inte
vara i köket mera än
tillfälligt.

Vid skolskiftet

uppsattes i stora mun-
net i nedre vänningen
en sörspis av tegel,
vilket innebär en stor
förbättring. Denna spis
kunde dock icke på
ett tillfredsställande
sätt uppvärma rummet.

Belysning.

Denna var mycket
ringa. Fotogenlampor
och gas användes, men
av hygieniska skäl
användes endast gasen
lite. Man fick näga sig
med skenet från brasan.

(Den första fotografen-
lampen i hemmet skänktes
av uppfinnarens morfar
år 1877).

Blommor.

Vårt fanns rike i
hemmet. I stället för vas
användes ett dricksglas.
I glaset placerades så-
väl odlade som vilda
blommor. För att skydda
dubben, där sadan fanns,
ställdes gärna en halvk-
nude glaset. Blommorna
ställdes antingen på
ett bord eller en bänk

eller på spisen.

Det sålunda rikligt
med blåkvästar i hem-
met. De placerades dels
i fönstren och dels på bord.
De flesta stod på en
särskild ställning, kallad
hästställning med ett fler-
sal hyllor av spjälkor.

Den tillverkades under 1890-
året av uppfinnarens äldste
bröder (f. 1878). Den var grön-
målad.

I hemmet fanns
följande blåkvästar:
Marten, pelargon, gylla
spjelblomma, myrhamns-
blå, pyramid, isblad,

ACC. N:R. M. 9744 : / 3.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

lilja, kaktus, rasenlaga,
moss, vass, löntiääd,
bloddroppsträ, aqalia,
balsamin, det glada livet,
färons lilja, nässla,
prästhaga.

Thicklingar, som kal-
lades avläggare, erhöles
på så sätt, att granna
ode bekanta gav till var-
andra.

Andra pyggnader.

Haluknorrer förkom icke.
En linsknorr av träfäms-
uppficknaren mor,
hade fått den i sin

Barndom (1850-talet).

Den finnas ännu kvar.
Oftast färdig uppgifter
gäller uppbevakningen för-
tälldheten, i Dagboken,
samma saken.

En smärre förtä-
gos förändringar av olika
slag. Både förtecknas år
1905 av uppbevakningen på
den brädd.

I slutet av 1930-talet
infördes värmeledning
och år 1945 elektrisk belys-
ning.

Att vara i stugorna
och att stå golvat var
familjen allmänt i

ACC. N:R. M. 9744:15

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

byggden.
Numera förekommer
icke denna sed.
Det förekommer dock
fortfarande att björkar
uppsätts utaför dö-
rarna vid midsonnan.

Uppgifterna gällde med-
delans föräldrar, i blanda
bäckar och.

Golv sköddes med fin-
trachtat enis eller fransis.
När det bleo gammalt, so-
des det samman och nytt
is sköddes på golv.

Väggpydnader.

På öre vännen var
icke tapeter. Väggarna mo-
klädd med papper och
vitskräpa så att släppta.
Däremot uppe vid taket
voro hennagorda. De voro

infokurna, så att det var
vissa figurer och så var
det utfälat där.

Det fanns fästor eller
bonader, vilka meddelas
om hade sytt på väv.
Dessa användes icke
till vardags.

Spisar. Det var en stor
öppen spis av sten och ler.

Belysning

Det fanns en lampa med
en veke av älsing. För
öfrigt användes sprygeoticker
till belysning.

Uppgifterna gäller med-
delandet föräldraken i
Lennhults prästgård.
Fadern var komminister
i Lennhult.

Vid midsommar
lävades i hemmet. Löv-
nskor placerades i hönen.
Vid parfatten sattes tvistar
av eklöv. Spisen kläddes
med löv ovan till och vid
sidorna. I den öppna spisen
placerades en kruka med
löv. På bordet ställdes
också löv i en kruka och
ängsblommor stackes in
mellan lövkvistarna.

Gälvret. På julafton,
nyårsafton och tjeftondags-
afton skeddades gälvret i
förelugan och köket med
hackat granis.
Trasmattor användes.

Väggpyrnuade.

Vid julen prydes väggarna
med bibliska bilder.

Bords- och skåppyrnuade.

Dukar på borden an-
vändes även till vardags.
Vid jul och midsommar
skulle alla dukar och

gardiner vara i vitt.
I vardagslag användes mörka
dukar i olika färger.

Vid jul pryddes bor-
det med tallris och
luris samt konstgjorda
blommor. Till bordets pry-
dande användes även lumen
(*Lycopodium*). Med denna
växt pryddes också lamper-
na samt vid dörrar.

På sommaren samt vid
födelsedagar klädde bordet
med albidens blommor.

Spisar.

Det var mörka spi-
sar med luckor.

ACC. NR. M. 9744:21.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Belysning.

Fotogen användes samt
halghäls första tiden. 1895
kom skamlingarna till
Lennhult.

Blommor. Roskanna
~~blommor~~ i vasa.
Fimbrat. Visk. kors-
blomma, lager, myrtar,
balsamin.

Meddelarens farfar var
bonden Karl Thudahl i
Urshult. Medastående skild-
ring gäller hans hem.

J. L. hade en stor sal
i övre våningen.

Vid julen sattes målad
bonader upp på väggarna.

En julduk - med ett
stort rött äpple i varje
horn - sattes upp i taket.

Vid julen sköttes halm
på golvet. Håksväggarna
kläddes med putsad kop-
par. Halmkronor förskön.

Dukarna voro alltid
i vitt vid jul och mid-
sommars.

ACC. N:R. M. 9744:23.

Vid midnatten lövades
och prona sattes in
i rummen.

Den sed bekräftade
dekorationer och akust,
som meddelasur far
ville att de skulle fot
ja i hans eget hem,
thade han varit från
sin far hem.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Uppgifterna gäller med-
delans föräldrahem i
Kisro Högsgård

Golv

På golv skreddes
hackat lenus vid gul och
midsommar. Golv skred-
des till högtiderna. Vid
skurningen användes kvis-
lar av vissnat grans.

Trasmattor användes.
Till tap användes hem-
spunnet blångr.

Bords- och skåpprydnad.

Drädduk på bordet

användes vid högtidliga
fyllfällan, såsom julkalas
och dopkalas.

Spisan. Öppna spisan.

Belysning. En bleck-
lampa. När skomakarna
var i hemmet och gjorde
shor, så fick de lysa
den med springesticker.
De hade en bräpanna
till att skara bräshor-
na i.

De gjorde svavel-
shikan på den tiden. Svavel-
panns att köpa. De tog svavel
i ett litet kärl, så
satte de det på spisen

ACC. N:R. M. 9744:26.

hills wärdet smälte. Sen
dappade de skickar i detta.
Det lockade med de fram-
ma.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Lövning. (Föräldrahemmet
Häth, Skivö socken.)

Spisen kläddes med två
kristen täckes in i miska-
na. En kruk med två
stjärns bredvid.

Golvst skurades till alla
högtider. Därvid användes endast vatten.

Mattor gjordes av olika
säckar, vilka sprättades
upp och sedan kantades
med sandigt eller utligt
bry. Dessa mattor användes
till dagligt bruk.

Väggprydnader.

Donarer sattes upp

till högtiden. Meddelarna
mer hade höligen värt
tyget själv.

Tavlor i ram. Det var
fyra bilder av apostlar.

Dords- och skäpprydnade.

Dukar användes icke till
vardags, utan endast vid
middagarna och jul. Det
var de högtiden, som man
gjorde något särskilt för.
Dukarna var rufiga och
röda i gult och rött.
De färgade med västerman
då.

Dordet pryddes vid

midssommar med blommor
och vid jul med enris
och fallrik.

Spisar. Eppan spis.

Belysning. Först användes
endast stikor, senare
en blacklampa.

Blommor. I en back, som
var gul, sattes blommor.
Det fanns endast en
krabbäxt.

Domings huset byggdes nytt
omkring 1896-talet. Inredningen
blev det stora förändringen.

ACC. N:R. M. 9744:30.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Uppgifterna gäller meddelan-
sens föräldrahem, i Hulta,
Hälsånger.

Lövning. De brukade
sätta in lön i spisen.

1870-talet.

Tenare bodde familjen
i en liten stuga i
Halsby. Fadern avled 1883-89
kommunistiskt
stället Halsbyholm i
Hälsånger socken, vilket
hemman då var beställt
för kommunisterna i

annexförsamlingen i Hede.
När de bodde i
Halsbyholm, hade de en
dunk, som var kanten - de
satte upp det i en bage,
när de ångat sadarna
där. - Då hade de en
servett.

I köket där var det
mycket trägaller, utan det
var satt med sten.
De fick lägga plankor
till att gå på. Det var
inte slätt slutt, utan bara
kallsten.

Där i köket var en
stor nesman, gråta, och
pastorfamiljen begagnade

det köket vid byk och
slakt. Det gick inte att
gå in det stora byk-
huset genom dörren, utan
de fick ta ner ett stycke
av väggen mellan kö-
ket och bykhuset och där
gick de in i bykhuset. Det
var endast en enkel
bäddvägg. Det var så
kallt i köket, så de
kunde inte sitta där under
den kallare årstiden.
Det fanns f.ö. bara
ett rum. Familjen bestod
av fem personer.
Endast nio tapeter.
En dålig kökskonst.

ACC. N.R. M. 9744:33.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Belysning.

En flaska med en
kork uti. Genom korken
gick en pip av bleck
och genom den pipen
en vake. I flaskan höll-
des fatagen.

Blommor. Korkväter:

Myrten, myrshams-härd,
Balsam

ACC. N:R. M. 9744:34

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Uppgifterna från medde-
lansen föräldrakem, i Håga-
kull, skada saken.
Stavring.

Vid pingst och midsommar
lovades spiser. Lömlöv
och björklöv användes. På
täljan lades lösa blad och blommor.

Golvet. Skuddes med enis.
Väggpyntade. Tavlor med
bilder av Josef och Maria.

Bords- och skåppyntade.

Dukar på bordet förekom
icke till vardags.

ACC. N:R. M. 9744:35.

*Spisan. Öppna
Belysning. Fingsticker
samt följande.*

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Lövring. I föräldrahemmet
i Myrbygge, Delleröd,
Västlands län, såg de
ebbar i spisen.

Bolvt I föräldrahemmet
skades inte bolvt. Men med
delaren såg vid den tiden,
att de i ett par hem
hade skott bolvt med
klippis (Lycopodium). De hade
klippt av det, så det var
så på tvärs långt.

Spisar. Öppna.

Reyning. En liten blecklaupa.

Några pydnader. I hemmet
fanns en guldkrona av bleck.